

Delavecizhajavsak drug pe-
tek z datumom naslednjega
dne. — Naročnina za celo
leto K 32.—, za pol leta
K 16.—, za četrt leta K 8.—.
Posamezna številka 80 vin.
naročnina v inozemstvo
sorazmerno več.
Pošiljajte na uredništvo in
upravnštvo
Ljubljana, Šelenburgova
ulica št. 6. II. nadstr.
Telefon št. 225.

DELAVEC

Rokopisi se ne vračajo. —
Inserati se zaračunavajo,
milimeter vrstica in si-
cer pri enkratni objavi
po eno Krono, pri trikrat-
ni po 95 vinarja, pri šest-
kratni po 90 vin., pri celo-
letnih objavah po 85 vin.
za vsakokrat. — Za razne
objave itd. stane mm vrstica
K 1.— Reklam. so poš-
tine proste. — Nefrankira-
na pisma se ne sprejemajo.

Veličastno in dostojno proslavimo prvi maj!

Roke proč od delavstva.

Narodno gospodarstvo leži na tleh, produkcija peša, brezposelnost narašča, nezadovoljnost se širi, vse pričakuje, da bodo vendar enkrat prišli drugi časi, toda to pričakovanje se kar noče izpolniti. Kako lepo znajo meščanski vodilni krogi govoriti o domovini, o ljubezni do ljudstva, nam je vsem znano in je že vsakdo do grla sit teh fraz, toda kako hudo lenarijo ravno ti vodilni krogi in ne delajo za ljudstvo prav nič, pa nočejo priznati. O vsem hočejo govoriti ti vodilni gospodje, vse hočejo znati, vse vedeti, le tega nočejo znati in le tega nočejo vedeti, kako bi se odpomoglo narodnemu gospodarstvu, kako bi se odpomoglo propadajočim tovarnam, železnicam itd. in prišlo v okom čimdalje večji bedi in pomanjkanju v delavskih krogih. Ničesar, prav ničesar vodilne meščanske stranke niso napravile in ne delajo. Pač ne, ni res, da niso popolnoma ničesar storile, storile so, vse narodno gospodarstvo so zafurale, prodale bankam, oderuhom in verižnikom! In ta družba bi preko bednega proletarijata igrala še vedno rada glavno vlogo, obdržala bi se rada na krmilu. Da odvrne pozornost proletarijata od svojega zločinskega početja, meče ubogemu ljudstvu pesek v oči na eni, na drugi strani pa meščanske stranke hujskajo in ščujejo del proletarijata proti drugemu delu.

Delavci, tepite se med sabo za prazen nič, pri tem tepežu pa, tako si mislijo meščanske stranke, bo delavstvo pozabilo na svoje gospodarske in socialne potrebe, pozabilo bo, da ga odirajo banke in verižniki.

V izmišljevanju novih trikov, kako bi prevarili delavstvo, je liberalna in klerikalna gospoda naravnost neprekosljiva.

Kdor hoče priti na dno ostudni igri meščanstva, mora toku časa pazno slediti in dobro opazovati vsako krettno meščansko kapitalistične klike. Pri vsem tem pa nikoli ne sme pozabiti, da ima pred seboj nad vse spretno glumače, ki si navidezno nasprotujejo, v resnici pa imajo med seboj razdeljene vloge kakor igralci na odru. Enkrat gre za eno, drugič zopet za kako drugo stvar, ki daje povod, da se razvije med klerikalci in liberalci „hud boj“. Ob priliki takih papirnatih prask in bliskanja kolofonija kličejo liberalci tudi delavstvo na pomoč zoper klerikalce in obratno klerikalci zoper liberalce.

Pri tem si pa vsaka stranka skuša zagotoviti med delavstvom nekako gar-do, klerikalci v obliki krščanskih socialcev, liberalizem pa v obliki narodnih socialcev in samostojnih kmetov. Končni cilj obeh pa je seveda namen razcepiti proletarijat, da postane za vsako razredno borbo nesposoben in da se neorijentiran pusti izrabljati v meščansko kapitalistične namene. Skratka, odpraviti hoče nevarnost, da postane proletarijat nevaren kapitalistični bisagi, pač pa ga hoče pridobiti po možnosti, da postane opora kapitalističnih teženj. Meščanski kapitalizem rabi razburjenja med delavstvom samim, rabi, da se proletarijat jezi in medsebojno sovraži. Kapitalizem se dobro zaveda, da je mogoče v kalnem prirežati izdaten ribolov in da v trenutkih, ko strast zatemnjuje vid, pozablja proletarijat na slabe gospodarske in življenske prilike, v katerih živi. Med tem ga seveda banke in verižniki na tihem odirajo dalje, si polnijo s proletarsko krvjo svoje žepce, ki so podobni brezdnju.

Skrajni čas je že, da se delavstvo od meščanstva vseh struj popolnoma

emancipira in da proti enofnemu nasprotniku solidarno krene na pot razrednega proletarijata.

Delavske plače so — previsoke!

Vsak dan čitamo v časopisju novice o ogromni brezposelnosti, ki dnevno narašča. V Ameriki je že nad tri milijone delavcev na cesti, na Angleškem pa preko en in pol milijona. Pri nas v Jugoslaviji številke niso tako velike, vendar čutimo, da se brezposelnost veča. Preprost delavec si tega pojava ne ve tolmáčiti, čeprav o stvari premišljuje. Na prvi pogled bi rekel vsakdo, da bo po vojni več dela in zaslužka kakor pred vojno.

Med vojno se ni zidalo hiš, kmetijskih strojev in drugih potrebščin za gospodarstvo. Vsa industrija se je v vojni prilagodila vojnim datjavam. Ne samo to, da se med vojno ni izdelovalo človeštvu potrebnih predmetov, temveč se je v veliki meri uničilo še tiste, ki so bili že pred vojno izgotovljeni. Če to takole premislimo, bi napravili logičen zaključek: „kar je uničila vojna, se bo moralo nadomestiti, torej bo dela in jela dovolj.“

Naenkrat pa vidimo, da je prišlo ravno nasprotno od tega, kar je marsikdo pričakoval.

Zakaj?

Vojna je od človeštva zahtevala ogromnih žrtev. Znanjkalo je najpotrebnejšega za življenje, kdor je hotel blagokupiti, ga je moral iskati. Vsako blago pa, če ga primanjkuje, se podraži. Špekulanti so to priliko izrabili, pokupili so vse najpotrebnejše predmete za življenje ter jih držali v svojih shrambah, da je po-

LISTEK.

Industrija v Srbiji.

I. M. po „G. V.“

Tvornici K Evisa in V. Schumacherja v Veliki Plani, ki sta bili last nemških državljanov, sta nastali v najnovejši dobi. Za okupacije sta bili v obratu. Sedaj sta pod sekvestrom. Za nacionalizacijo se interesirajo različne skupine, med njimi tudi Praška kreditna in Mesarska banka v Beogradu. V Jagodini se nahaja tvornica salam g. Klefiša, ki je kakor ostali dve, v polnem obratu. Leta 1907. je bilo tam zaklanih 364.000 kosov razne živine. Vse je bilo izvoženo v Italijo. Dalje se nahaja tovarna za mesne konzerve v Kra-

gujevu, ki dela v prvi vrsti za vojaške potrebe, ker vojaški erar nima lastnih konzervnih tovaren. Razvoj industrije za predelavo mesa je velikega pomena, ker ostanejo stranski proizvodi tega klanja, predvsem kože, dlaka, kosti, rogovi in kopita, čreva in drugi odpadki v deželi za domače industrije, usnjarsko, klejsko, gnojilno itd. Razen tega se na ta način izognemo rizika vednih prepovedi uvoza živih živali v inozemske države radi kužnih bolezní ter sigurnim izgubam na težji pri dolgotrajnih transportih. Želeti je, da bi se ta industrija v skladu s potrebnimi prometnimi uredbami tako razvila, da bi izvoz živine popolnoma prenehal. V prvi vrsti je seveda treba preskrbeti potrebne hladilne vagoné in urediti promet z njimi. Nova izvozna carinska tarifa fa-

vorizira na izvoz mesnih izdelkov in do-
loča na živino prohibitivno carino.

4. Sladkorna industrija obstoja v Srbiji od leta 1902. in jo reprezentirata dve tvornici. Večja tvornica je v Čupriji, ki je sezidana po večini s češkimi kapitalom ob sodelovanju Praške kreditne banke. V Čupriji se nahaja razven tovarne za surov sladkor tudi rafinerija. Okolna moravska dolina nudi izredno ugodna močvirnata tla za sladkorno peso in tudi premogokopi so v neposredni bližini. Družba je sama lastnica nekaterih premogovnih kopov. Delniška družba Čuprijskega cukrovara je lansko leto za polovico reducirala kapital in ga potem podvojila z izdajo novih delnic v svrhu potrebnih investicij. Tvornica ob vojni ni bila poškodovana. Med okupacije so v

stalo povpraševanje in potreba po njih še večja.

Čim večje je bilo povpraševanje po blagu, tem više so bile ponudbe. Ta kupčija (verizništvo) je pognala cene na tako višino, da so tisti, ki so morali kupovati tako blago (hrana, obleko), znosili ves zaslužek verižnikom. Plače so se seveda tudi višale, vendar ne v razmerju z naraščajočo draginjo.

V štirih letih so bile najširše plasti ljudstva tako izropane in obubožane, da žive danes le še iz rok v usta.

Od leta 1914. pa do danes si ni niti delavec, niti uradnik ni mogel nabaviti kako obleko, perilo ali kaj sličnega, če ravno hodijo ljudje že oblečeni v cape. Najširše množice ljudstva so bile na ta način prisiljene k največjemu varčevanju.

Kaj sledi iz tega?

Ljudske množice iz opisanih vzrokov blaga ne morejo kupovati. Če nihče ne kupuje tudi nihče ne prodaja. Ako se pa blago, katero se je izgotovilo v tovarnah, ne proda, se napolnijo magacini. In ko so magacini prenapolnjeni, se obrat v tovarni ustavi.

Torej sedaj vemo, zakaj se tovarne zapirajo.

Radi visokih plač? — Ne!

Če bodo tovarnarji hoteli svoje izdelke prodati, jih bo moral nekdo kupiti.

Delavci, ročni in duševni, ki so obenem tudi konzumenti (kupovalci), bodo mogli kupiti to blago šele takrat, kadar bodo imeli zato tudi sredstva. Ta sredstva so pa njihove plače, ki se bodo morale zvišati vsaj na eksistenčni minimum, ki znaša ob sedanjih cenah K 125.— do 130.— na dan. Šele tedaj, če bodo imeli delavci in drugi konzumenti take plače, je verjetno, da si v enem letu prihranijo toliko, da si ta ali oni nabavi obleko ali obutev, dasi bi jo že danes nujno potrebovali.

Isto velja za druge potrebščine. Hiše se preje ne bodo gradile, dokler ne bodo oni, ki jih potrebujejo, imeli zato sredstva. Če se hiše ne bodo gradile, ne bodo imeli zidarji, tesarji, ključavničarji, železnice itd. dela.

Iz tega bodo čitatelji razvideli, kako zamotana so ta vprašanja. Neobhodno potrebno je, da se prične tudi država s takimi socialnimi problemi pečati. — Ali ne tako kakor minister Draškovič, ki je začel s tem, da je delavske strokovne organizacije (na Hrvaškem in v Srbiji) razpustil.

Volitve v občine — in strokovne organizacije.

Bližajoče se občinske volitve nas siliijo, da delavstvu kratko pojasnimo naše stališče k temu vprašanju. Kot strokovna organizacija se volitev aktivno ne udeležimo. Vendar pa tudi strokovni organizaciji ni vseeno, kdo odločuje v občinskem odboru. Strokovna organizacija ima nalogo ščititi delavstvo pred izkoriščanjem. Izkoriščevalec delavstva pa ni samo fabrikant, temveč tudi tisti, ki ga pri izkoriščanju podpira in to je tudi občina in država, če sta v kapitalističnih rokah.

Strokovni organizaciji na primer ni vseeno, kakšna stanovanja imajo njeni člani. Zato pritiska na delodajalce, da zdajo primerna delavska stanovanja. To delo gre pa vse lažje od rok, če pritiska na istega tovarnarja tudi dotična občina, v kateri se tovarna nahaja, kajti občina ima v tem vprašanju zakonodajno moč.

Do sedaj so bile vse občine v rokah meščanskih strank. Sicer za rešitev pereče stanovanjske mizerije, ki je posebno v industrijskih občinah na višku, ne zadostuje samo dobra volja, toda meščanske stranke v občinah doslej še dobre volje niso pokazale.

Pa zakaj naj kažejo dobro voljo, če pa zanje stanovanjska kriza pravzaprav ne obstoja? Meščan, pa bodisi obrtnik, fabrikant, trgovec ali duhovnik ima po večini vsak svojo hišo. Če pa že nima svoje hiše, ima dobre zveze in vpliv, da si stanovanje z lahkoto dobi. Delavec pa seveda vsega tega nima in zanj more rešiti to vprašanje le dobro organizirana akcija s strani občine, katero pa mora tudi država izdatno podpirati.

Občina bo pa to storila le takrat, če bodo v njej odločali ljudje, ki imajo predvsem dobro voljo, da kaj store. Občina pa nima samo to nalogo, temveč še mnogo drugih. Pospeševati mora šolstvo, izobrazbo sploh, ustanavljati javne naprave in poobčiniti ono, kar služi javnemu blagru.

Z eno besedo, občina v mnogi meri lahko izpolni ono, za čemer streme tudi strokovne organizacije. Nastane seveda vprašanje, koga naj delavstvo voli?

Delavstvo naj voli ono delavsko stranko, katera ima vse to v svojem programu.

Delavski stranki imamo v Sloveniji dve. To je socialno-demokratsko in komunistično.

Najboljše za delavstvo bi bilo, če bi vsaj v občinah nastopilo enotno, in sicer

na podlagi tega programa, katerega smo razložili. Ni nam znano, če bodo šli komunisti v boj za občine, ker je, kakor znano, njihova stranka od oblasti razpuščena. Gotovo pa je, da bo šla soc. demokracija v boj povsod, kjer ima svoje organizacije. V vsakem slučaju pa naj strokovno organizirano delavstvo glasuje za ono delavsko stranko, ki bo šla v boj za to, da za delavstvo res kaj doseže.

V teh resnih časih je nujno potrebno, da delavstvo složno nastopi proti enotnemu kapitalizmu. Medsebojni boj bi delavstvu odvzel še ono moč, ki jo ima.

Niti enega glasu pa naj delavci ne dajo meščanskim strankam.

Pobožne želje.

Francoska vlada bi z vlado Jugoslavije rada sklenila pakt, po katerem bi naša vlada dala Francozom na razpolago gotovo število poljedelskega delavstva. Kakor delavsko časopisje iz juga poroča, se je naša vlada v principu izrekla za to. Njen namen je poslati v Francijo poljedelsko delavstvo iz Vojvodine, v prvi vrsti delavstvo nemške in madžarske narodnosti.

Ni izključeno, da rabijo gospodje Francozje tudi druge delavce za obnovo po vojni opustošenih krajev.

Če upoštevamo besni šovinizem Francozov in neobzirno izkoriščanje delavstva po francoskih kapitalistih in veleposestnikih, si lahko predočimo, kakšno bi bilo življenje teh delavcev.

Svojega kmeta hočejo imeti francoski kapitalisti pod orožjem, da s silnim militarizmom ogrožavajo vso srednjo Evropo, tuje delavstvo pa bi radi upregli v svoj kapitalistični jarem, da bi kot sužnji robotali na polju in v tovarnah. Upamo, da delavstvo Jugoslavije francoskim pljankam ne pojde na lim. Da pa nam Francozi ne bodo mogli očitati sebičnosti, smo pripravljene podpirati njihovo akcijo v toliko, da jim Jugoslavija pošle vse svoje verižnike iz Ljubljane, Zagreba, Beograda in drugih mest ter vse ostale postopače, ki v brezdelju žive na račun jugoslovanskega proletarijata. Vrhutega smo pripravljene odstopiti jim za delo na polju in v tovarnah celo vrsto korifej, ki se kot koritarji sučejo zlasti okoli centralne vlade v Beogradu.

Naročajte in širite list 'DELAVEC'

njej obratovali Nemci. Sedaj je dovršila že dve kampanji, seveda z reduciranim obratom, ker je za obdelovanje zemlje primanjkovalo umetnih gnojil in poljedelskih strojev. Kapaciteta čuprijske tovarne je v polnem obratu v kampanji 12 vagonov dnevno. Druga tovarna se nahaja na Čukarici pri Beogradu. Tam se je izdelalo 1907. leta 741 vagonov sladkorja, leta 1908. pa 713 vagonov v vrednosti 4.136.752 dinarjev. Tvorница je pred vojno zaposlovala nad 700 delavcev in je dobivala sladkorno repo deloma iz Banata in zemunske okolice. Tudi ta tvorница je sedaj že davno v obratu. K sladkorni industriji bi bilo tudi še prišteti tri manjša podjetja v Beogradu, namreč tvornico čokolade in kakava K. M. Šonde in izdelovalce bonbonov Kosta P. Jankovič in drug, ter Albala i Ješmenica. Produkcija šondove tvornice je znašala leta 1908.

124.406 kg čokolade, bonbonov in drugih slaščic.

5. Pivovarska industrija šteje med najstarejše industrije Srbije. Že leta 1890. je bilo v Srbiji 11 pivovaren, ki so predstavljale 2.398.200 frankov investiranega kapitala in so letno producirale 45.744 hl. Pozneje se je število podjetij reduciralo na 9, ki je ostalo do danes. Kapital, ki je investiran v ta podjetja, je znašal l. 1909. 4.548.317 frankov. Produkcija je dosegla 1909. l. 111.789 hl. Ne samo, da je na razvoj te industrije ugodno vplival vedno rastoči konzum piva na notranjem trgu, se je začel pred svetovno vojno naglo razvijati izvoz srbskega piva v Bolgarijo in Turško. Uvoz piva iz inozemstva v Srbijo je pred vojno konstantno padal. Leta 1900. je dosegel še 4106 hl, leta 1909 pa je že padel na 1764 hl. Izvoz se je istočasno dvignil od 1874 hl leta 1900. na 3450 hl leta 1909. Od velikih pivovaren

se nahajata dve stari lukrativni v Beogradu in sicer Dž. Vajfertova in J. Baštonova, ena v Jagodini, ki je last delniške družbe M. Kosovljanin. Beograjski pivovarni obratujeta že celo leto dni, jagodinska je pričela vsled pomanjkanja nekaterih armatur z obratom šele sedaj. Pivovarne v ostalih mestih in sicer v Valjevu, Čačku, Zaječaru, Negotinu in Nišu so le lokalnega pomena in so producirale po 1000 do 6600 hl. Pivovarska industrija je zaposlovala leta 1908. 364 delavcev. Hmelja v Srbiji ni in se je dosedaj cela potreba hmelja uvažala iz inozemstva. Hmelj raste divji. Za uvoz hmelja se je ustanovila letos posebna delniška družba pod egido Praške kreditne banke. Brezdvomno bo sedanja prepoved uvoza piva ugodno vplivala na razvoj pivovarske industrije, ako ne bode previsok užlinski davek pokvaril konjunkturo

(Dalle prihodnišč.)

Avstrija.

Kolosalni prevrat v vsem narodno-gospodarskem življenju, katerega je povzročila vojna, nam postane šele popolnoma jasen, ako si predložimo številke cen živežu. O drugih stvareh niti ne govorimo, le o najnujnejšem živežu, brez katerega še tako preprost človek izhajati ne more.

Z vojno samo, razume se, kalamiteta ni odstranjena, temveč se v vsej svoji grozoti nadaljuje.

Iz poročila, ki ga je avstrijska strokovna komisija izdelala za mednarodni kongres strokovnih organizacij v Londonu, posnemamo nastopne podatke, ki se tičejo naraščanja, kakor že omenjeno, cen živežu. Tako je veljal

	1914 K	1920 K
kilogram sprednjega govejega mesa z doklado vred	1.95	120.—
kilogr. prekajenega svinjskega mesa (trebušnega)	2.—	160.—
kilogram svinjske masti	1.90	180.—
liter mleka	0.30	10.50
kilogram navadnega surovega masla	3.20	240.—
jajce, komad	0.07	12.—
kilogram bele moke	0.44	11.—
kilogram krompirja	0.24	7.20
kruh iz mešane moke 1250 gramov težek	0.32	6.—
kilogram čebule	0.40	11.—
kilogram leče	0.64	56.—
kilogram graha	0.48	56.—
kilogram sladkorja	0.84	46.—
kilogram koruznega zdroba	0.16	11.—
kilogram pražene kave	5.—	200.—
liter piva	0.32	8.40
kilogram sira	2.50	210.—
kilogram kislega zelja	0.25	6.—
liter petroleja	0.26	20.—
100 kilogramov kamenitega premoga	4.16	300.—
kilogr. koštrunovega mesa	1.92	95.—
kilogram konjskega mesa	1.05	85.—

I. t. d. Pri nekaterih vrstah živil so, kakor številke kažejo, poskočile cene za stotine in celo tisoče procentov, dočim so se delavske plače povišale povprečno le za 25-krat.

Danes je draginja v Avstriji seveda zopet že veliko večja. Vse kaže v Avstriji na splošen krah.

Madžarska.

Le redkokdaj prihajajo kake vesti iz dežele, v kateri vlada teror tako brezmejno kakor nikjer drugje. Razume se, da trpi pod barbarstvom madžarske oligarhije v prvi vrsti in največ delavstvo in pa zlasti njegove strokovne organizacije, ki bi jih Hortijeva banda najraje spravila iz sveta. Kako strašen je položaj delavstva in kako neznansko težek je boj, ki ga morajo voditi strokovne organizacije na Madžarskem, je najbolj pokazala zadnja stavka tiskarjev v Budapešti, ki je kot prvi akt odpora proti nezaslišanemu zatiranju delavstva postala važen dogodek.

Za malenkostno povišanje plač in za priznanje zaupnikov so morali tiskarji v Budapešti stavkati, ker se drugače posredniki tiskaren zavedajo se Hortijevega režima, niso hoteli pogajati. Sramoten in uničujoč je ta dokument za vladajoče razmere na Madžarskem.

A navzlic temu, čeprav so tiskarji napeli vse svoje sile, se ni posrečilo uve-

javiti opravičeni zahtev v polnem obsegu. Povišanje plač se jim je sicer pripoznalo ali pripoznanje zaupnikov krvniki in morilci, ki se na Madžarskem imenujejo vlada niso dovolili. Ta pokret vendar pomeni ne le uspeh v materijelnem oziru, temveč pomeni tudi velik uspeh zlasti v moralnem oziru. Treba je namreč imeti pred očmi, da je Hortijeva roparska družba strokovno organizacijo tiskarjev razpustila, a navzlic temu je to delavstvo izvedlo stavko naravnost vzorno. To prvo dejanje delavstva za časa vladajoče brezprimerne brutalnosti pač jasno dokazuje, da pogum madžarskega delavstva ni upadel.

Kakšno stališče je v tem slučaju Hortijevo? Njegova vlada je parlamentu predložila zakonsko osnovo, po kateri je vsakomur prepovedano širiti »napačne« vesti, (to se pravi resnico), ki bi znali škodovati »krščanski« vladi, ne le na Ogrskem, ampak tudi v inozemstvu. V istem smislu je namignil tudi poročevalcem inozemskih listov. Pripomniti je treba, da je že dosedaj, čeprav ni bilo zakona, vsakega doletela strašna kazen, če je znil kako resnično besedo o »krščanskem« barbarizmu na Madžarskem.

Obratni sosveti v Čehoslovaški.

Ministrstvo za socialno politiko je izdelalo zakonski načrt o ustanovitvi obratnih sosvetov. Ti sosveti imajo biti ustanovljeni samo v podjetjih, kjer je stalno zaposlenih najmanj 20 delavcev. Izvzeta so državna podjetja, železnice in rudokopi. Pravice sosvetov so: kontrolirati izpolnjevanje mezdnih in delovnih pogojev, pregledovati mezdne zapiske, posredovati pri nastalih sporih, posvetovati se s podjetnikom v interesu uspešnega razvoja podjetja. Dolžnosti: obratni sosveti ne smejo samovoljno posegati v upravo in vodstvo podjetja in morajo vse svoje naloge izpolnjevati tako, da redno obratovanje podjetja ne bo kršeno. Izdajanje trgovskih ali produkcijskih tajnosti je strogo kaznjivo. O vseh sporih končno veljavno odloča razsodišče. Ako je pri podjetju nadzorstveni svet, odpošlila v njega obratni sosvet dva svoja zastopnika, ki sta jednakopravna člana nadzorstvenega sveta z razliko, da ne smeta podpisovati listin.

Začetek z obratnimi sveti na Čehoslovaškem je torej storjen. Pravica obratnih svetov bo sicer minimalna, toda začetek je tu, in možnost bo dana, da se sistem obratnih svetov sčasoma izpopolni in njih pravno razmerje razširi.

V Avstriji delavski sosveti že zdavnaj funkcionirajo in zanimivo je citati poročila o razpravah na konferencah teh obratnih svetov. Obratne svete kakor tudi delavske zbornice smatra delavstvo v Avstriji za instrumente svojih strokovnih organizacij. Zanimivo je tudi to, da se delavstvo v Avstriji zaveda tega, da more kot predpogoj za pravo funkcioniranje takih naprav imeti dobro zgrajene, močne strokovne organizacije in da smatra delavske zbornice kakor tudi obratne svete kot eksekutivne organe teh svojih strokovnih organizacij.

V Jugoslaviji seveda capljamo vedno zadaj ker pri nas za stvari kakor so delavske zbornice in obratni sveti nima vremena in bog zna koliko časa bomo na take delavske institucije še čakali.

Rudarska stavka na Angleškem.

Stavka angleških rudarjev traja že nad teden dni. V stavki se nahaja nad en milijon rudarjev, ki so jih podjetniki vrgli na cesto, ker niso hoteli privoliti v znižanje plač. Boj rudarjev je torej velikanškega pomena in utegne silno uplivati na razvoj delavskega gibanja in vpliva. Če se rudarjem posreči odbiti ta napad z uspehom.

Res je, da se nahaja angleška industrija v veliki krizi, a vzroki krize so različni. Odjemalcev blaga ni, zaloge so polne, brezposelnost narašča. Vojna je obremenila angleške finance, davki so narasli in tudi kapitalisti potrebujejo zase mnogo več zaradi draginje kakor so potrebovali pred vojno. Vrhutega so angleški kapitalisti naložili denar, kar so ga imeli odveč, v kolonialnih industrijah ali pa po tistih evropskih deželah, kjer so delavske plače nižje kakor na Angleškem, kar zlasti povzroča ogromna razlika v valutah. Tako so zanemarjali izpopolnitev tovarn in nabavo potrebnih strojev vso vojno dobo, ko so imeli denar, dočim jim sedaj ta denar primanjkuje, ker so ga drugod bolj plodonosno naložili. Seveda nastaja vsled tega kriza tudi v vseh onih industrijah, ki odhajajo sicer sedaj brezposelnim konsumentom svoje blago.

Med največje vzroke angleške industrijske krize spada tudi valutna kriza. Vso srednjo in vzhodno Evropo je vojna uničila. Zato te dežele ne morejo kupovati angleških izdelkov, pač pa silijo evropski izdelki, ki so tako silno pod ceno angleškega blaga v Anglijo kot konkurenčno blago. Nemčija mora dajati celo po mirovni pogodbi premog Franciji, zato pa ne potrebuje angleškega premoga. In Evropa si mora pomagati v svoji beračiji s konkurenco, ki jo Angleži sedaj najbolj občutijo.

Angleški kapitalisti hočejo torej najprej znižati delavske plače in s tem odpraviti krizo. In sicer pravijo, če znižajo delavcem plače, bodo imeli dovolj denarja, da izpopolnijo in grade tovarne ter da bi rajši investirali denar doma kakor v inozemstvu. Na tak način mislijo kapitalisti odpraviti industrijsko krizo na Angleškem.

Delavstvo se temu načrtu seveda upira. Delavstvo zahteva v prvi vrsti revizijo mirovne pogodbe, ki je uničila gospodarski razvoj srednje Evrope in Rusije. Če se te dežele opomorejo, bodo zopet kupovale angleške izdelke, poskočile bodo plače delavcev v srednji Evropi in konkurenca srednjeevropskih delavcev bo odpravljena. To bo prisililo tudi angleške kapitaliste, da bodo nalagali svoj denar doma.

Veliko razliko med angleškim in evropskim delavcem tvori tudi čin življenja. Angleški delavec živi mnogo bolje nego srednjeevropski. Če se način življenja ne zenači, krize ne bo mogoče premagati. Angleški kapitalisti hočejo razmere angleških delavcev potisniti na življenske razmere evropskih delavcev, delavci pa hočejo dvigniti svoje srednjeevropske tovariše na višino angleških delavcev. Boj so začeli delodajalci. V nekaterih strokah so že znižali plače, a rudarji so se temu uprli. Od tega boja je mnogo odvisna usoda vsega delavstva. Če pa rudarji zmagajo, bo to velika zmaga mednarodnega proletariata.

Gospodarsko stanje Italije in razvoj naše industrije.

„T. L.“

Pri industrializaciji, katere se izvršila večina evropskih držav v preteklem stoletju, se je Italija morala boriti z največjimi težkočami. Strmela je kakor druge države, da bi po možnosti krila gospodarske potrebe doma z lastnimi fabrikami in da bi se po možnosti pojavila kot izvoznik tovarniških produktov na svetovnem trgu in na ta način prepredila izseljevanje prebivalstva ter dvignila domače blagostanje. Med tem pa, ko so skoro vse države imele največji del surovin doma, je bila Italija glede najvažnejšega predmeta — glede premoga odvisna od inozemstva. Razen tega je primanjkovalo kapitala in je plašila domačega podjetnika inozemska konkurenca ter fiskalne naredbe države. Da bi se osamosvojili glede premoga od inozemstva, so začeli Italijani izkoriščati vodne sile. Od leta 1906. pa do 1913. se je dajalo letno povprečno 120 koncesij za električna podjetja. Najbolj se je to razvilo seveda v srednji in severni Italiji, posebno v Lombardiji, kjer so se ustanovile velike družbe „Edison“ na reki Adi (leta 1908 z 90.000 konjskih sil) in „Lombardo“ na Ticinu (l. 1908. z 70.000 konjskih sil). Koncem leta 1910. je Italija že producirala s svojimi vodnimi silami 580.000 konjskih sil, medtem ko se jih je sprva proizvajalo le še 270.000 konjskih sil. Vendar pa radi tega uvoz in poraba premoga ni prav nič padla. Baš nasprotno. Uvoz premoga se je povečal od 48 milj. ton leta 1906. na 81 milj. ton v vrednosti 370 milijonov lir v letu 1913. to pa zaradi naglega razvoja industrije, predvsem kovinske. Devet desetih potrebe premoga je krila Anglija. Med vojno, ko je vsled podmorske vojne postal transport premoga vedno težji, dražji in nevarnejši, je začela Italija še v večjem obsegu izkoriščati svoje vodne sile.

Izmed industrij je Italija najbolj razvila kovinske industrije. Vrednost izdelkov kovinske industrije se od 122 milijonov lir leta 1897. skočila že pred vojno na 650 milj. lir, l. 1913. Največje so tovarne in livarne Ferni, Fossati, Sestriju Pimente, ki izdelujejo železne konstrukcije, stroje in oklope. Poleg tega je država delovala na to, da bi se razvila močna orožarska industrija, ki se je med vojno kolosalno razvila in dosegla največje dobičke. Večina teh vojnih industrij je sedaj že prešla v mirodopsko industrijo in namerava s svojimi produkti preplaviti naš trg. Nekatera velika podjetja so se združila in osnovala družbo „Ilva alti Ferni e Acciairie d'Italia“ s kapitalom 300 milijonov lir. Na ta način se je razvila izvozna strojna industrija, ki dela za Južno Ameriko, Spanijo in Rusijo. Tudi proti Nemčiji, ki je v tem oziru najbolj razvita, je sedaj konkurenca zmožna in uvoz tujih aparatov in strojev vedno bolj pada. Avtomobilna industrija se je začela razvijati od leta 1903. Njeno središče je okolica Turina. Največja tovarna je „Fiat“. Izvoz avtomobilov je znašal leta 1907. 115 milijonov lir.

Tekstilna industrija šteje 7200 podjetij s 450.000 delavci. Od tega se bavi z izdelovanjem svile 2100 podjetij s 192.000 delavci. Povprečna letna produkcija surove svile je znašala 5 milijonov kg v vrednosti 300 milijonov lir.

Mehaničnih razvijalnic svile je bilo 1913. leta 7600 z 1.800.000 vreteni. Vrednost svilenih tkanin je doseglo 100 mili-

jonov lir. Svilarstvo je najstarejša industrija v Italiji in sega v benečansko dobo nazaj kot domača industrija.

Zraven nje se najbolj razvita bombaževa industrija s 780 podjetij in 3½ milijoni vreten ter 140.000 delavci. Povprečni izvoz surovega bombaža znaša 1½ milj. centov v vrednosti 180 milijonov lir. V tej industriji je dandanes investirano nad pol milijarde lir. Njen izvoz gre k nam, v Malo Azijo, na Grško in v Južno Ameriko. Volnenih predilnic je 7198 z 37.000 delavci in se v stanju predelati 190 tisoč stotov volne, od česar gre dve tretjini tkanine, eno tretjino na izdelavo klobukov. Te tovarne so največ koncentrirane v Piemontu, Lombardiji in Benečiji. Izdelovanje konopnenih, lanenih in jutnih tkanin datira šele iz novejšega časa, pa vendar že prihaja tudi za izvoz v poštev. Na klobučevini izvažajo okrog 4 milijone kosov v vrednosti 9 milijonov lir. Enako razvita je tudi slankarska industrija.

Produkcija usnarjev se ceni na 350 milijonov lir. Izvoz gotove obutve ni posebno razvit. Od 450 sladkornih tovaren znaša letna produkcija 1 milijon meterskih stotov sladkorja, kar pa ne zadošča za domačo porabo in se more primanjkljaj uvažati iz Češke in Nemčije. Sadni sokki se posebno izdelujejo v Siciliji. Zelo razvita je produkcija sveč in mila, ki se tudi mnogo izvažajo. Tovarne za umetna gnojila ne krijejo domače potrebe in se je primanjkljaj uvažal iz Nemčije pred vojno. Kemična industrija se je komaj sedaj začela razvijati. Mlini zaposlujejo 66.000 delavcev. Znana je italijanska industrija testenin, specialno makaronov, ki se jih izdeluje v 4800 podjetjih z 20.000 delavci. Središče te industrije je Neapolj.

Rudniških podjetij je bilo leta 1910. v Italiji 1100 z 70.000 delavci. Produkcija je znašala 6 milijonov ton v vrednosti 110 milijonov lir. Največja je produkcija žvepla. V 760 jamah se je leta 1910. pridobilo 3½ milijonov ton žvepla v vrednosti 42 milijonov lir. Italija je imela do nedavno o žveplu svetovni monopol, češ, da dela kaliforniško in kemično žveplo konkurenco. Razen tega ima Italija rudnike za svinec, baker, antimon, mangan, asfalt, banksit, žvepleni kisec, cink, grafit in živo srebro. Produkcija železa je zelo znatna, kar je tudi pripomoglo k razvoju kovinske industrije. Znana je produkcija mramorja, ki se pridobiva v 12.000 kamenolomih z 60.000 delavci. S produkcijo opeke, cementa, maiolik, porcelana in stekla se bavi 11.500 podjetij z 98.000 delavci. Papirna industrija je odvisna od tujih surovin, vendar krije domačo potrebo.

Priznati se mora, da se je italijanska industrija v zadnjih dveh desetletjih zelo razvila, mnogo tudi s pomočjo cene delavne sile. Razvoj razmer po vojni pa dela italijanski industriji ravno v vseh smereh največje skrbi.

Najvažnejša industrija, katere je treba v našem kraljestvu razširiti oziroma osnovati, je plavžarska industrija. Pri sedanjih situaciji moramo izvažati železno rudo v inozemstvo da dobimo od tam surovo železo v zameno. Emancipacija na tem polju je zelo potrebna, ker razpolagamo z zadostnimi surovinami in rudami v državi in ker bo železarska industrija igrala veliko vlogo pri stavbi železnic, ki so nam potrebne. Ako bi morali za zgradbo železnic naročevati železne konstrukcije in tire iz inozemstva, pogreznemo se zopet v položaj progresivnega zadolževanja napram inozemstvu in s tem tudi politične odvisnosti. Gen-

trum bodoče železarske industrije zna postati Bosna s svojim velikim rudniškim bogastvom in precej razvito železno industrijo.

Druga nujna potrebna industrija je kemična industrija mineralnih olj, destilacije in rafineracije, da bi doma pridobivali za železniško in industrijsko obratovanje potrebna mazila in olja ter uvažali le surovine. Surovine so nam v kolikor jih ne bomo našli doma, lahko dostopne po vodi po Savi in Donavi ter Črnem morju na Kavkazu. Prvi početki te industrije se nahajajo v Slavonskem Brodu, ki ima bodočnost, da razvije to industrijo v polnem obsegu, ki je za naše domačo porabo potreben. Skoro gotovo je, da se bo s časom razvila tudi v kakem našem morskem pristanišču, kakor je bilo svoječasno v Trstu in na Reki. To sta dve najvažnejši panogi industrije, ki jih nam manjka, ki pa v sedanjih časih zahtevajo ogromne kapitale. Na te dve osnovne industrije bi se le ozirale potem vse druge, ki bi podedovale njih polfabrikate ali fabrikate. Na kreiranju teh industrij je naša državna uprava tudi iz vojaško defenzivnih ozirov interesirana in ni dvoma, da bo storila primerne korake, da omogoči njih snovanje, kakor je nekad mala Srbija že smotreno podpirala razvoj svojih industrij.

V ta namen je potrebno, da bi se v najkrajšem času razširil srbski zakon o podpiranju domače industrije tudi na naše ozemlje. Glavna določila tega zakona so bila sledeča: 1. Domača industrijska podjetja so smela vse potrebščine za instalacijo in opremo tovarne do 20 let carine prosto uvoziti. 2. Bila so oproščena od vsake davščine in pristojbin. 3. Stavbni material so smele dovažati po železnici za režijsko ceno. 4. Imela so pravo razlastitve. 5. Dobivala so brezplačno državno zemljišče in pravo razkoriščanja vodnih sil. 6. Na tuj istovrstni produkt se je udarila 10 odstotna carina. 7. Surovine in polfabrikate, ki so jih potrebovale za obratovanje so smela carine in pristojbin prosto uvažati. Potrebni predmeti so bili v koncesijski listini enumerativno naštet.

Take olajšave je treba naši obstoječi in bodoči industriji koncentrirati, da bo zamogla preboleti sedanje valutne fluktuacije. Razen tega je treba odpraviti sedanjo prohibitivno izvozno carino, da bodo eksportne industrije mogle začeti s polnim obratom. Prenehati pa se mora tudi z enostranskim protežiranjem zadružništva, ki je vsled oproščanja od poslovne davka napram industriji preveč ugodovano.

Te ukrepe ima storiti naša vlada že pred trgovsko pogodbo z Italijo, ker je minimalna carinska tarifa za našo industrijo zelo neugodna in dopušča v mnogih predmetih uvoz fabrikatov pod ugodnejšimi pogoji kot uvoz polizdelkov, ki jih rabijo nekatere industrije.

Dogodki v strojljni tovarni v Polzeli.

Kdor hoče poznati brezobzirnost, s kakršno zna postopati napram delavstvu izkoriščevalec prve vrste, ta se mora potruditi v Polzelo v tovarno strojil tvrdke Kurka in Wildi. Tam bo našel in videl brutalnost kapitalizma v vsej svoji nagoti.

Drugače tako strog in brezobziren delodajalec pa se takrat, kadar bi moral opravičiti svoje nečloveško postopanje proti delavcem, skriva kakor paglavec, ki se opravičeno boji zaslužene šibe.

Radi zahteve po malenkostnem povznanju mizerne plače je ta „vestna“ firma svoje delavstvo izprla in ga sedaj skuša s pomočjo lakote spraviti na kolena, da se ponudi za še mizernejše plače. Sama ta tvrdka po svoji „previdnosti“ sprejema delavce nazaj v delo, interesantno je pri tem opaziti, kako „pravično“, obzirno in socialno pri tem postopa. Tako na primer ima sedaj v svoji tovarni večinoma delavce, ki imajo kot posestniki kmetij doma najete hlapce in dekletke, katere morajo seveda plačevati. Onih delavcev pa, ki nimajo ničesar drugega kakor svoje delovne roke in družine preživljati, pa tovarna noče sprejeti.

Tvrdka Kurka in Wildi kakor po navadi vsi ostali podjetniki, na svoje obrate doplačuje, česar pa so krivi seveda v prvi vrsti delavci. No, take izgovore se je že vsakdo naveličal poslušati, ker se gospodje tovarnarji ob samem doplačevanju debele. Delavstvu vseh krajev priporočamo, da ne išče dela pri tvrdki Kurka in Wildi, dokler se tamošnje stvari ne uredi.

Ob tej priliki ne moremo zamolčati, da igra v zadevi med delavstvom in tvrdko Kurka in Wildi celjski obrtni nadzornik g. Debelak neko nekam čudno ulogo. Imamo vtis, da vlada med g. inž. Debelakom in tvrdko Kurka in Wildi očitno, precej debelo prijateljstvo. Ako je le količkaj resnice na tem, da aspirira g. inž. Debelak v slučaju spornega izida nekega procesa na mesto ravnatelja v strojilni tovarni, tedaj je naše mnenje, da g. inž. Debelak kot obrtni nadzornik že zdavnaj ne spada na svoje mesto.

Glavna skupščina Unije slovenskih rudarjev.

K točki II. dnevnega reda glavne skupščine Unije slovenskih rudarjev, ki se bo vršila dne 24. aprila 1921 v Celju, predlaga načelstvo sledeče:

Predlog načelstva glede preosnove pravilnika, regulacije prispevkov in povznanja dajatev.

1. Splošna določila.

Točka 2. Vpisnina se zviša od 4 K na 8 K.

Točka 4. Tedenski prispevki I. razreda se zvišajo od 2.30 K na 4.60 K. Tedenski prispevki II. razreda se zvišajo od 1.50 K na 3.— K. Tedenski prispevki III. razreda ostanejo isti.

Točka 6. Podružnicam od prispevka oposedaj 50 vin., v bodoče 1 K.

Točka 7. Duplikati (legitimacije) dosedaj 4 K v bodoče 8 K.

II. Rezervni sklad se zviša od 30 vin. na 60 vin. Stavkovna podpora od 10 K na 20 K.

IV. Brezposelna podpora

z 52 plač. ted. prispevki od 6 K na 12 K dnevno, od 24 K na 48 K tedensko, od 288 K na 576 K letno;

z 156 plač. ted. prispevki od 8 K na 16 K dnevno, od 56 K na 112 K tedensko, od 384 K na 768 K letno;

z 260 plač. ted. prispevki od 10 K na 20 K dnevno, od 70 na 140 tedensko, od 480 K na 960 K letno.

V. Bolniška podpora ostane kot dosedaj.

VI. Podpora za potovanje se zviša od 4 K na 8 K.

VII. Pogrebna se zviša

z 52 pl. ted. prispevki od 100 K na 200 K;

z 156 pl. ted. prispevki od 150 K na 300 K;

z 260 pl. ted. prispevki od 200 K na 400 K;

z 520 pl. ted. prispevki od 250 K na 500 K;

za umrlo ženo od 60 K na 120 K.

Resolucija k točki III.

Na občnem zboru Unije slovenskih rudarjev z dne 24. aprila 1921 zbrani zastopniki iz vseh rudokopov v Sloveniji sklenejo sledečo resolucijo:

Principielno stoje organizirani rudarji na stališču, da se vpelje splošno socialno zavarovanje (starostno, invalidno ter zavarovanje vdov in sirot) za vse delavstvo brez razlike stroke ali spola, ker pa v doglednem času vsled sedanjih razdrapanih razmer v Jugoslaviji ni pričakovati splošnega socialnega zavarovanja in sedaj obstoječe bratovske skladnice ustanovljene na podlagi zakona z leta 1889. 28. julija državni zakon št. 127 kakor tudi bolniške blagajne pri sedanjih decentralizaciji ne nudijo rudarjem istega, kakor bi lahko nudile, če bi bile večje, sklence občni zbor:

1. Vse bolniške blagajne, obstoječe pri posameznih rudnikih, naj se združijo v eno. Članom združene blagajne se mora nuditi najmanj to, kar se nudi vsem drugim delavcem včlanjenim pri okrajni bolniški blagajni v Ljubljani, ki ima po celi Sloveniji svoje poslovalnice.

2. Bratovske skladnice, ki dajejo starostno zavarovanje, ki so sedaj razcepljene po vsej Sloveniji in večinoma pasivne, naj se jih združi v eno. Penzijsko razmerje, visokost starostnih rent za člane same kakor tudi za vdove in sirote, naj se odmeri po sedanjih vrednostih denarja. Pokojnina pa mora znašati najmanj toliko kolikor se daje sedaj od bratovske skladnice skupno z dokladami od začasne zavarovalnice, in sicer za člana ali vdovo in siroto.

Socialno demokratične narodne poslance se opozarja, da takoj po sprejemu ustave predlagajo zakonsko spremembo glede zakona bratovskih skladnic, ki ne odgovarja več sedanjim razmeram. 1. Ker je pomanjkljiv, ki dopušča raznim podjetnikom v svoje lastne namene izrabljati zakon, posebno člen 10., ki omogoči podjetniku, da se odtegne plačilu bratovski skladnici, ravno tako pa je tudi potreba glede organizacije same, bodisi za bolniško blagajno, kakor tudi za starostno zavarovanje temeljitih sprememb.

Resolucija k točki IV. (socializacija rudnikov in rudniška zakonodaja) se glasi: Zbrani delegati na občnem zboru »Unije slov. rudarjev dne 24. aprila 1921 v Celju

I.

se pridružujejo sklepom internacionalnega rudarskega kongresa, ki se je vršil dne 2. do 6. avgusta 1920 v Ženevi. V smislu tozadevnih sklepov prav posebno povdarjajo da je podružabljenje (socializacija) vseh rudnikov jedina podlaga za dosego boljše bodočnosti rudarskega delavstva, posebno za ureditev pravičnih mezdnih zahtev delavstva. S socializacijo pa ne bo samo delavec obvarovan in rešen kapitalistične eksploatacije, ampak tudi konzument, ki mu bodo rudniški produkti dostopni za pravične cene. Bodoče Unijsko vodstvo se pooblašča, da v zvezi z rudarji celega sveta zastopanega v londonskem internacionalnem komiteju deluje na podlagi zgorajšnjih smernic če

treba tudi z najradikalnejšim nastopom za njih uresničitev.

II.

Dokler ni izvedena v naši državi socializacija rudnikov je treba, da urejuje eksploatacijo rudnikov in normira položaj rudarjev sedanjim razmeram vsaj za silo odgovarjajoč rudarski zakon.

Kot najnujnejše pa smatramo vsaj noveliranje obstoječega rudarskega zakona s sledečimi določbami:

a) V pogledu varstva delavcev v jami in v obratih.

§ 172 splošnega rudarskega zakona naj se nadomesti s sledečim dodatkom:

Rudniški podjetnik jamči z vsem svojim premoženjem, če se pregreši on sam ali njegovi uradniki ali pazniki zoper rudarski policijski red ali druge varnostne predpise in nastane vsled tega nezgoda ali pa je varstvo zdravja in življenje delavca ogroženo.

b) V pogledu na rudniško nadzorstvo.

Nastaviti je posebne rudniške nadzornike, ki naj opravljajo ločeno od rudniškega urada svoj posel in ki so podrejeni naravnost ministru, od države plačani in jih delavstvo voli iz svoje sredine v svobodnih volitvah. Nadzorniki imajo eksekutivno moč in jih mora biti toliko, da je mogoče vsaj dvakrat mesečno vsak rov jame, delavni kraj in delavnice nadzorovati.

Izvoljeni nadzorniki naj bodo tudi kot izvedenci pri rudnikih in se jih v vseh slučajih pritegne, kjer pridejo izvedenci v smislu §§ 173. in 221 in 222 sploš. rud. zakona in v smislu § 27 izvršilnih predpisov spl. rud. zak. z dne 14. avgusta 1896. drž. zak. št. 156. v pošteveh.

c) V pogledu službenega reda pri rudnikih.

§ 200 sploš. rud. zak. je v tem smislu preurediti, da imajo rudarji in delavci pri rudnikih paritetični vpliv pri sestavljanju in preurejanju službenega reda. Določil o obnašanju in zadrževanju delavca izven dela se v službeni red ne sme sprejeti.

§ 201 sploš. rud. zak. je v tem smislu preurediti, da se sme uradnikom in paznikom le s trimesečno in delavcem le s štiriinajstdnevno odpovedjo služba ali delo odpovedati oziroma jih iz službe ali dela odpustiti.

§ 202 sploš. rud. zak. naj vsebuje sledeče besedilo: »Uradnike, paznike in delavce, ki so bili zaradi zločinov, radi deliktov iz dobičkaželjnosti ali zaradi prestopkov proti javni npravstvenosti preodnijo za krive spoznani in je vsled tega nastala za podjetnika, uradnika, paznika ali delavsko osebje kaka škoda, se sme takoj iz službe odpustiti.«

§ 203 sploš. rud. zak. je popolnoma razveljaviti.

Delavci smejo v nastopnih slučajih takoj delo zapustiti:

a) Če jih podjetnik, pazniško in uradniško osebje osebno žali ali jim s tepežen preti.

b) Če podjetnik, uradnik ali paznik ne drži dogovorjeno pogojnino ali plačo ako plačo pravočasno ne izplačuje ali pa tudi, če podjetnik, uradnik, ali paznik iz kateregakoli vzroka delavce ne pust celi delavnik delati in jim ukaže delo zapustiti.

c) Če se delavcem nakaže delo, pri katerem je njih zdravje ogroženo ali njih življenje v nevarnosti.

d) Če se delavca premesti od enega dela k drugemu in se mu vsled tega plača zniža.

e) Če se delavce zadržuje pri izpolnjevanju njih državljskih pravic ali če se od delavcev zahtevajo stvari, ki službenem redu ali drugim varnostnim predpisom nasprotujejo.

d) V pogledu delavnega časa, nedeljskega počitka in dela mladoletnih in ženskih delavcev.

a) Pri rudnikih se osebe izpod 16 let ne sme v delo jemati. Oseb izpod 18 let se k nočnemu delu ne sme uporabljati, temveč le po dnevu in smejo upravljati le delo, katero telesnemu razvoju ni škodljivo.

Delavni čas v jami pri vročini nad 28° cels., plinih, mokroti, ali vodi ter hudih preprih ne sme trajati nad 6. ur. Odmore je v delavni čas vračunati.

Ob nedeljah mora vse delo tako v jami kakor na dnevu počivati.

e) V pogledu poudarnosti za rudarje in pri rudnikih zaposlene delavce.

Za razsodbe v zasebno-pravnih prepirih, ki nastanejo iz delavnega plačilnega ali kateregakoli drugega razmerja med delavcem in podjetnikom kakor tudi uradnikom in paznikom se vpeljejo poklicna ali obrtna sodišča.

Poklicna ali obrtna sodišča, ki so v sodnosti drugim sodiščem jednaka se ustanove v vsakem revirnem okrožju. Kot predsednik posluje od države plačani sodnik, kateremu se doda prisodnike delodajalcev in delojemalcev v enakem številu.

Prisodnike volijo delodajalci v ločeni volitvi zase in delojemalci v ločeni volitvi zase.

f) V pogledu plače.

Zaradi slabih zaslužkov pri rudnikih je zdravje rudarjev najbolj ogroženo. Nizke pogojnine, premijski sistem in priganjanje silijo rudarje k prenapornemu delu. Vsled tega je rudar primoran zanemarjati svoje zdravje in življenje. Iz tega vzroka zahtevajo rudarji, da se rudniške podjetnike zakonito primora sklepati z delavcem delavne in plačilne pogodbe, v katerih je izražena draginjskim in delavnim razmeram primerna minimalna plača.

g) V pogledu stanovanj.

Delodajalec je dolžan na lastne stroške skrbeti za brezplačna, zdrava, primerno velika stanovanja svojim uslužbencem in delavcem.

h) V pogledu izobraževalnih pripomočkov.

Istotako je vsako rudarsko podjetje dolžno, da postavi primerne stavbe, ki naj brezplačno služijo v izobraževalne namene vseh delojemalcev, kakor bralnice, igralnice, zborovalne dvorane, gledališke odre l. t. d.

Kongres naproša klub soc. dem. poslancev v parlamentu, da po donešeni ustavi takoj povzame inicijativo za noveliranje spl. rud. zak. v smislu zgorajšnjih smernic.

Reakcionarnost osnutka o delavskem zavarovanju.

Reakcionarnost vladajočih strank povzroča že ogorčenost celo v buržoaznih krogih.

Mi smo o osnutku delavskega zavarovanja, kakor ga predvideva vlada, že

poročali. Danes pa podajemo sodbo o tem osnutku, kakor jo je izrazil meščanski list »Trgovec« z dne 17. pr. m., da pokažemo, kako celo buržoazija sama misli o delavskem zavarovanju

List piše:

»Vlada priznava, da je zakon o delavskem zavarovanju v Sloveniji najboljši in najhumanejši. Toda kljub temu tega zakona ni sprejela, temveč izdeluje novega, konservativnejšega in slabšega. Zakaj? Ali morda le zato, da država, ki izdaja za vojaštvo dve in pol milijarde, za vere 80 milijonov, za muslimanske glasove eno milijardo, za razne odvišne komiteje v inozemstvu na stotine milijonov dinarjev, za agrarne reforme ogromne množine denarja, prištedi nekaj pri najbolj potrebnih ureditvi socialnega življenja v tej napredni državi? Ali se g. minister za soc. politiko ni mogel ozirati na načrt zakona, ki ga je izdelal g. Korač? Ali je to morda posledica Draškovičeve »Obznan«, ki lije na ta način tako delodajalce, kakor delavce same?«

Dalje pravi:

»Ravnatoko je odprto vprašanje, zakaj se poljedelski delavci oproščajo obveznega zavarovanja, in zakaj se tudi kmetje oproščajo prispevkov k zavarovanju, dočim ni glede obrtnika, drugega delodajalca in delavca prav nobenega ozira?«

Kardinalna napaka celega načrta pa je prav v tem, da pri njem niso sodelovali niti delavski, niti delodajalski zastopniki, kojih interesi so pri tem največ tangirani.«

Ta sodba meščanskega lista o načrtu delavskega zavarovanja, kakor si ga je zamislila vlada, menda vladino reakcionarnost že dovolj označuje. — O stvari sami bomo pa že še ob priliki izpregovorili.

Delavci, organizirajte se tudi kulturno pri svoji organizaciji »Svoboda«! Vsled razkola med proletarijatom je, kakor znano, trpela tudi delavska kulturna organizacija »Svoboda«. V mnogih podružnicah »Svobode« je delavsko izobraževalno delo, skoro bi rekli, popolnoma zaspalo in danes, po končani politični krizi med proletarijatom, čaka ta organizacija le še izobrazbe željnih delavcev in naraščaja delavskega razreda, da ga more, — kakortudi meščanski razred skrbi za svojo izobrazbo, — izobraziti in obdelati, da bo zmožen za uspešnejšo vršitev zgodovinskih nalog delavskega razreda. Strokovne organizacije imajo že po svojem bistvu in cilju, za katerim stremijo, — prevzete produkcije in distribucije v delavske roke — poleg drugih svojih socialnih nalog, tudi eno izmed najvažnejših nalog, če hočejo uspešno delati za svoj končni cilj, t. j. izobraževanje delavcev vseh strok! In v prvi vrsti se je v ta namen ustanovila delavska izobraževalna organizacija »Svoboda«. Ni dovolj in nikakor še ni zadoščeno dolžnosti delavca, če je delavec organiziran strokovno zgolj v svrhu izboljševanja svoje mezde. Zavedati se mora tudi končnega cilja svoje strokovne organizacije, katerega cilja pa brez izobrazbe ne bo mogel prav doseči, oziroma ga izvršenega ne bo znal prav izvajati. — Delavci v Ljubljani! Osnovale se je zopet na novo delavska izobraževalna organizacija »Svoboda« v Ljubljani. Ustanovil se je v njenem območju pevski zbor, ki pa še ni polnoštevilen. Pozivamo Vas, da se vsi, ki čutite zmožnosti za petje, prigrasite k temu pevske-

mu zboru. Ki ima redno svoje vaje vsak torek in petek ob pol 8. uri zvečer v Šelenburgovi ulici 6, II. nadstropje! — Opozorjamo tudi že vnaprej strokovno organizirane delavce v Ljubljani, da se bodo v kratkem začela prirejati zelo podučna predavanja s skioptikonom (s slikami), dalje da se bo v društvenih prostorih čemogoče že v najbližjem času otvorila čitalnica in bogato preskrbljena delavska knjižnica. Tudi že obstoji v okviru »Svobode« telovadni odsek. — Prigrasite se torej kot člani »Svobode«! Predvsem pa se prigrasite k pevskemu zboru in vaše otroke k telovadnemu odseku, da bo tudi zavedno delavstvo Ljubljane imelo svoj pevski zbor, kakor ga ima malone že vse delavstvo celo v podeželskih krajih. Lep in popoln pevski zbor bodi temelj našega nadaljnjega izobraževalnega dela! — Odbor ljubljanske podružnice »Svobode«.

Iz strokovne organizacije.

Vsem podružnicam strokovnih organizacij na znanje. Zdravstveni odsek pri deželni vladi za Slovenijo izdaja poljudno pisano revijo pod imenom »Zdravje«. Članki, ki jih prinaša »Zdravje«, obravnavajo vse, kar je v zvezi z zdravjem ljudstva. Obravnava pa »Zdravje« odnosi glede zdravja posameznih delavskih kategorij in poklicev, v kolikor se nanašajo na prehrano, stanovanja, opisuje snovi, s katerimi posamezni poklici delavcev delajo itd. itd. Sploh je označena revija take važnosti, da bi jo v lastnem interesu kakor tudi v interesu svoje družine moral čitati vsakdo. Zdravstvenemu odseku je očitno zelo veliko ležeče na tem, da prihaja revija med najširše sloje ljudstva. Zato je tudi strokovnim organizacijam dala gotovo število izvodov na razpolago, in sicer brezplačno. Posamezne podružnice naj torej od svojih glavnih odborov oziroma tajništev zahtevajo primerno število izvodov, katere pa naj se potem razdeljuje med članstvo brezplačno.

Delegatom, ki se udeleže glavne skupščine Unije slovenskih rudarjev dne 24. aprila 1921 v Celju nujno priporočamo, da vsak prinese en izvod te številke »Delavca« s seboj.

Podružnica kovinarjev v Celju nanašanja vsem svojim članom, da je na svoji seji dne 17. marca t. l. ustanovila sekcije v posameznih malih obratih v Celju. Tako na primer so se ustanovile sekcije električarjev mestne elektrarne, zlatarjev tvrdke Pacclaffo, Rebek, Rakuš in drugih. Izvolil se je v vsaki sekciji odbor, z načelnikom in zapisnikarjem, kateri bo imel vsak teden svoje seje. Načelniki in zapisnikarji teh sekcij se morajo brezpogojno udeležiti vsake redne seje podružničnega odbora, ki se bo vršila vsak drugi četrtek. Prva seja se je vršila 31. marca, kar naj upoštevajo vsi odborniki, ker se za redne seje ne bo izdajalo posebnih vabil. Izredne seje skliče predsednik potom vabil, ali razglasa, ki jih nabije na za to določene deske pred tovarnami. Odborniki sekcij bodo na sejah podružničnega odbora poročali in prečitali vse zapisnike, na kar bo šele podružnični odbor konstatiral upravičenost in sklepal. Sklenilo se je, da brez odobrenja s strani podružničnega odbora ne smejo sekcije ničesar ukreniti.

Zbirajte za tiskovni sklad.

Dopisi.

Zidanj most. Podružnica Osrednjega društva kemičnih delavcev v Zidanem mostu, je imela dne 20. marca t. l. občni zbor, na katerem so bili izvoljeni v odbor sledeči sodrugi: Čajšek Ivan, predsednik; Žibret Ivan, namestnik; Kramžer Ivan, blagajničar; Kovač Jože, zapisnikar; Ban Ivan, odbornik; Fajdiga Ivan, odbornik; Roter Alojz, odbornik; Birsa Anton in Sarnik Štefan, preglednika računov; Kolander Anton, Jakuš Janez, Pepelnak Karl, Jeraj Alojz, Skutnik Ana, za glavne zaupnike.

Radeče. Podružnica Osrednjega društva kemičnih delavcev Radeče naznanja, da se je vršil dne 20. marca 1921 občni zbor papirniških delavcev, na katerem so bili izvoljeni sledeči sodrugi v novi odbor: Frlic Janez, predsednik; Fr. Knaus II., namestnik; Eni Jožefa, blagajničarka; Souc Jože, namestnik; Baš Fr., zapisnikar; Kovač Valentin, Brelih Ant., Čop Franc, odborniki; Povše Friderik, Zupanc Jože, Odlazek Janez, namestniki odbora; Lipec Alojzij, Sotler Antonija, preglednika računov; Knez Martin, Kramžer Alojzij, Lipec Pavel, Novak Julka, glavni zaupniki.

Ptuj. V nedeljo dne 6. februarja t. l. se je vršil vrlo dobro obiskan občni zbor podružnice Osrednjega društva usnarjev in sorodnih strok z običajnim dnevnim redom. Po podanih poročilih od strani funkcionarjev so bili v novi odbor podružnice izvoljeni, in sicer: Matevž Šmidt, predsednikom; Zupič Karol, namestnikom; Levanič Franc, blagajnikom; Pintarič Jurij, namestnikom; Levanič Franc, tajnikom; Dolinšek Franc, namestnikom. Kot revizorja sta bila določena sodruga Hahn Emerik in Dolinšek Franc. Nadalje so bili kot zaupniki izvoljeni, in sicer za tvrdko »Petovia« tovariši Primožič Izidor, Tušek Ivan, Piller Štefan, Ilešič Josip, Dobrin Mihael, Domenko Josip, Šteffel Maks in Petrovič Ivan. Za tvrdko Pavel Pirich Lamut Ivan, Plohl Anton in Repec Martin. Kot pomožni blagajniki za tvrdko »Petovia« so bili določeni tovariši: Širer Franc, Pintarič Jurij, Sveceny Karol, Klepač Tomaž, Hlavaček Štefan, Kramar Karol in sodružica Cviki Rezi. Končno za tvrdko Pirich tovariši Orešek Franc. Skrb za stavkovni sklad so prevzeli tovariši Princ Mihael, Caisar Anton, Kranjc Maks ter sodružica Polak Karolina. Občnega zbora sta se udeležila tudi sodruga Tokan in ranjki Novšak iz Ljubljane, katera sta v daljših govorih razlagala naloge strokovnih organizacij. Nato je predsednik zaključil dobro uspel občni zbor. Na tovariših, ki so uposleni v usnjarski industriji in vseh drugih panogah produkcije usnjatih proizvodov je leže, da ostane njihova strokovna organizacija na višku sposobnosti varovati njihove interese. Porazdelitev zaupnikov in pomožnih blagajnikov po posameznih oddelkih v poštevh prihajajočih obratov je zelo praktična in pametna ureditev. Vsak naj po svojih močeh dela ter prispeva k razvoju in utrditvi strokovne organizacije, ki edina, ako je dobro in pravilno izvedena nam daje jamstvo za uveljavljenje delavskih teženj in delavstva kot razreda.

Milanov vrh. Prejeli smo in objavljamo: V »Delavcu« št. 6. z dne 13. marca t. l. dopisnik ni povsem točno poročal glede tukaj zaposlenih delavcev. Res je, da smo odcepljeni od sveta, toda

zavedamo se trdno, da najdemo zaslombo le v svoji strokovni organizaciji, katere se vsi zavedni delavci trdno oklepamo. Kar se tiče onih delavcev izven tovarne, je pa seveda še nekaj nevednežev, kateri bi radi samo uživali sadove, ne da bi za to tudi kaj žrtvovali. Mi lesni delavci v tovarni smo kljub temu prepričani, da bodo tudi ti spoznali, kje je njihov prostor, kajti svet se suče, in prišel bo čas, ko bodo tudi oni z nami eno.

V omenjenem članku dopisnik poziva, da si delavstvo izbere iz svoje srede moža, ki je popolnoma podučen v vseh zadevah. Pripominjamo, da imamo popolnoma dobrega voditelja, kateremu vsi organizirani zaupamo, če ga pa neorganizirani črtijo, to le obžalujemo, da niso prav podučeni. Pridejo naj med nas in prepričali se bodo, da delamo le za korist delavcev.

Toliko v pojasnilo, da se ne bi dopis napačno tolmačil.

Sever Anton, Furlan Franc, Turk Valentin, Božič Franjo, Ludvik Wolf, Kolčič Anton, Mikolc Ivan.

Milanov vrh, dne 19. marca 1921. Uredništvu »Delavca«, Ljubljana. Sklicujoč se na § 19. tisk. zak. prosim, da prinesete v eni prihodnji številki V. cenj. lista na istem mestu k notici »Milanov vrh« priobčeni v »Delavcu« št. 6. z dne 12. marca t. l. sledeči stvarni popravek: Ni res, da ni hotela tvrdka Žagar upoštevati naredbe o šurnem delavniku, ampak res je, čim je tozadevna naredba izšla, to tudi upoštevala. Ni res, da se je tedaj že bolni, a danes že umrli gospod Žagar ustrašil in priznal osemurni delovni čas, res je, da je pokojni g. Žagar umrl že 16. decembra 1918. leta, torej mnogo preje kot pa je tozadevna naredba izšla. Ni res, da je pozneje obratovodja skušal pridobiti delavstvo za podaljšanje delovnega časa, ampak res je, da je delavstvo na lastno inicijativo obratovodja zaprosilo, da bi delalo namesto 8 ur, 10 ur dnevno, katero rezurno delo jim je bilo tudi po zakonu z 50% poviškom za dobo 3 mesecev nadplačano. Tudi je res, da je šlo podjetje delavstvu brez razlike v vsakem oziru vedno na roko tako, da ni imelo do danes povoda se pritoževati. — Z odličnim spoštovanjem Jak. Krašovec, obratovodja.

Kropa. V ponedeljek dne 4. aprila se je vršil pri nas sestanek v svrhu ustanovitve podružnice Osred. društva kovinarjev. Poročal je s. Golmajer, ki nam je v daljšem govoru raztolmačil potrebo stanovske organizacije. Ta organizacija je že mnogokrat pokazala, da razume ščititi delavske koristi. Zastopniki te organizacije so se na enketi v Belgradu toplo zavzeli tudi za delavstvo v Kropi, dasi še takrat ti niso bili pri kovinarjih organizirani. Zastopniki so vedeli samo, da vlada v Kropi velika beda radi nezaposlenosti in to jim je zadostovalo, da so ukrenili korake, ki so imeli gotovo kaj uspeha. Osrednje društvo kovinarjev nima namena razdrati tamošnje produktivno zadrugo, ker se že iz principa ne bori proti zadrugam, pa naj bodo te v čigarkoli rokah. Razume se pa, da bo znalo najti pot, da se njegovim članom tudi pri zadrugi ne bo delalo krivice. Kovinarji v Kropi, delajte za svojo organizacijo.

Dvor-Soteska. Tukaj je ustanovljena strokovna organizacija lesnih delavcev, ki dobro napreduje, ali delavci pozor! Kakor se čuje iz zanesljive strani, hočejo gotovi elementi zanesti vanjo razdor. Ne delavci, pač pa drugi ljudje in to taki, katerim bi samim bila tudi potrebna stanovska orga-

nizacija. Danes tega še ne uvidijo, ker so tako zaslepljeni, nahajajoč se popolnoma na napačni poti, a uvideli bodo pa to gotovo ob svojem času. Ti zaslepljenci so naši sovražniki in govore, da se mora v enem letu ta organizacija razdreti. Opozorjamo vse delavce, da prav dobro pazijo na to, kar imajo, ker če organizacijo izgubite, boste izgubili vse drugo, a nazaj težko priborili. V združitvi je moč! Naj bo še toliko sovražnikov, organizacija ne sme pasti, mora ostati trdna. Med delavstvom mora biti popolno zaupanje, čeprav se tu pa tam dogodi kaka stvar. Člani morajo varovati organizacijo in svoje tovariše, nikdar jih pa tožariti in raznašati njih načrte in sklepe. Vsaj smo delavci vendar ena družina!

Iz kovinarske organizacije.

Pozor, ljubljanski kovinarji! Vsled poziva centrale glede povišanja prispevkov v zadnji številki »Delavca« je postalo nespornost med tistimi člani, kateri niso bili navzoči na rednem občnem zboru podružnice, zato dotičnikom v vednost to-le: Redni občni zbor kovinarjev z dne 13. februarja t. l., vršeč se v plzenski restavraciji, je sklenil soglasno povišati prispevke z osmim tednom. Na skupščini centrale je pa bilo predlagano, da se povišajo prispevki s 1. marcem, kar pa vsled krize v industriji in majhnih plač ni bilo sprejeto z mesecem marcem, temveč s 1. aprilom. Kar je pa ljubljanska podružnica povišala prispevke prej, to je nji v dobro. Dotičnim članom pa, ki niso informirani o sklepih občnega zbora, priporočamo, da se drugič istega udeleže. Ker na občnem zboru je mesto za kritiko, tam se lahko glasuje za ali proti. Toliko v vednost. — Odbor podružnice kovinarjev.

Mezdna gibanja.

Krojaški pomočniki v Celju se nahajajo v mezdnem pokretu. Krojaške pomočnike vseh krajev opozorjamo, da ne iščejo dela v Celju, dokler javimo, da je mezdni pokret končan.

Zahvale.

Ob priliki smrti mojega moža Valentina so mi delavci usnjarne g. Vošnjaka podarili 537 K pisarniško osobe iste tvrdke 230 K ter gospod Vošnjak sam 200 K. Vsem se za blagonaklonenost iskreno zahvaljujem. Jožefa Čas, vdova.

Za dar, katerega mi je v znesku 869 K naklonilo delavstvo tvrdke Vošnjak v Šoštanj, ko sem pogorel, se darovalcem lepo zahvaljujem. **Tomaž Jože, Družmirje.**

Zahvaljujem se tem potom delavcem v Stranišču za podporo, katero so mi naklonili za časa moje bolezni. **Viktor Novak, ključavničar.**

Podpisani se najprej zahvaljujem vsem lesnim delavcem in delavkam za znesek 300 K, katerega so mi ob času moje bolezni nabrali in naklonili. **Ramšak Ivan, Mislinje.**

Srčni hvala vsem, ki so kaj darovali k znesku 200 K, katerega sem sprejel od zaupnikov kot podporo ob moji bolezni. **Založnik Rudolf, Mislinje.**

Razno.

Tržne cene najvažnejšim živilom v Ljubljani. 1. marca t. l. kg govejega mesa I. vrste 30 K; 1. aprila t. l. kg govejega mesa I. vrste 30 K; 4. marca kg govejega mesa II. vrste 28 K; 1. aprila kg govejega mesa II. vrste 28 K. Prašičje meso 1. marca kg I. vrste 32 K; 1. aprila 32 K; II.

vrste I. marca 30 K; I. aprila 30 K. Telefina I. marca I. vrste kg 25 K; I. aprila 24 K; II. vrste 22 K; sianina I. marca kg 46 K; I. aprila 46 K; boljše I. marca 50 K; I. aprila 50 K; mast I. marca kg 54 K; I. aprila 54 K; mleko I. marca liter 6 K; I. aprila 6 K; kruh bel I. marca kg 16 kron; I. aprila kg 16 K; kruh črni I. marca kg 10 K; I. aprila 10 K; kruh rženi I. marca 12 K; I. aprila 12 K; moka 0 I. marca 18 K; I. aprila 17.50 K; moka za kuho I. marca kg 17 K; I. aprila 16 K; moka krušna bela I. marca kg 15 K; I. aprila 14 K; moka krušna ržena I. marca kg 13 kron; I. aprila 13 K; kaša I. marca kg 9.60 K; I. aprila 9.60 K; ješpren I. marca kg 9.11 K; I. aprila 9.11 K; koruzna moka I. marca kg 7 K; I. aprila 7 K; koruzni zdrob I. marca kg 8 K; I. aprila 8 K; premog I. marca 100 kg 63 K; I. aprila 63 K; trda drva I. marca meter 230 K; I. aprila kubični meter 230—250 K; jajca I. marca kom. 1.50 K; I. aprila kom. 1.50 K; pražena kava I. marca kg 112 do 120 K; I. aprila 112 do 130 K; sladkor kristalni beli I. marca kg 52 K; I. aprila 52 K; sladkor v kockah I. marca kg 54 K; I. aprila 52 K; kavne primesi I. marca kg 22—24 K; I. aprila 22—24 K; riž I. vrste I. marca 26—32 K; I. aprila 26—32 K; riž II. vrste I. marca 24 K; I. aprila 20—28 K; jedilno olje I. marca liter 43—52 K; I. aprila 48—52 K; kis I. marca 4 K; I. aprila 4 K; sol I. marca kg 7 K; I. aprila 7 K; petrolej I. marca liter 23 K; I. aprila 22 K; testenine I. marca I. vrste kg 26 K; I. aprila 22—28 K; II. vrste I. marca kg 19—22 K; I. aprila 19—22 K; kisló zelje I. marca kg 3 K; I. aprila 3 K; čebula I. marca kg 6 K; I. aprila 6 K; krompir I. marca kg 2.20 K; I. aprila 2.20 K; kislá repa I. marca kg 2 K; I. aprila 2 K.

Naš izvoz pšenice v Avstrijo. Avstrijski listi konstatirajo, da je Jugoslavija v minulem letu izvozila v Avstrijo 2774 vagonov pšenice in 2331 vagonov pšenične moke v vrednosti 168 milijonov dinarjev.

Aktivnost čehoslovenske trgovinske bilance v trgovanju z Ameriko. V letu 1920. je čehoslovenska republika izvozila v Združene države blaga za 10.155.000 dolarjev, uvozila pa za 7.078.000, tako da znaša aktivum 3 milijone in 77 tisoč dolarjev. Nemčija je v istem letu v Ameriko izvozila blaga za 89 milijonov dolarjev, uvozila pa za 311 milijonov dolarjev. Avstrijski izvoz je imel vrednost 1.8 milijonov dolarjev, uvoz pa 19.3 milijona dolarjev. Tudi druge srednjeevropske države so v trgovini z Ameriko pasivne — edino Čehoslovenska republika je aktivna.

Zvišanje premogovne produkcije v Nemčiji. Nemška državna statistika izkazuje za december l. l. 11.926.000 ton premoga proti 10.656.000 tonam decembra 1919. Vsega skupaj je producirala Nemčija leta 1920. premoga 131.346.000 ton proti 116.680.000 tonam leta 1919. Isti čas je Nemčija producirala 111.633.000 ton rjavega premoga proti 93.843.000 tonam leta 1919. V teh številkah ni všteta produkcija Alzacije-Lorene. Saarske kotline in Palacije. — Na svetovno-gospodarskem polju je zahteval Mac Kenna, da se čim prej obnovi Evropa in da se čim prej obnovi mednarodne trgovske zveze. Dokler bo ostal evropski trg Angliji zaprt, si Anglija ne bo mogla popolnoma gospodarsko opomoči. Angleška industrija se naslanja na velikansko izvozno trgovino, ki dovoljuje 47 milijonom ljudi, da žive dostojno. Doseči moramo zopet maksimum produkcije in prosto izmeno živil proti industrijskim proizvodom. Evropa potrebuje miru. Vlade so sklenile mir, pogojev pa še niso sprejele. Šele ko se to zgodi, bomo videli zopet jasno.

Amerikanska moka dela že občutno konkurenco naši moki. Iz Reke nam javljajo, da se tam ponuja amerikanska moka nularica po 2.30 do 2.50 lir. franko Trst ali Reka. Današnji kurz lire je 5.80; amerikanska moka stane torej v Trstu ali na Reki okroglo 13.50 do 14.40 kron. Naša moka pa stane v Vojvodini čez 15 K.

Strajk angleških rudarjev. Razni telegrami poročajo: Ministrski predsednik Lloyd George je v spodnji zbornici prečital kraljevo poslanico, s katero se proglašča izjemno stanje. Uradni list priobčuje celo vrsto odredb, s katerimi se vlada predvsem pooblašča, da zahteva zase rudnike in prometna sredstva ter jih prevzame v svojo posest. Dalje se dovoljuje policiji širša oblast glede hišnih preiskav in aretacij. — Na shodih v Londonu ter drugih angleških industrijskih mestih se zavzemajo transportni delavci in železničarji za složno pomoč stavkajočim rudarjem. Finančni minister Horne je opisal položaj v posameznih krajih kot zelo kritičen. Več rovov se nahaja že pod vodo. — Ministrski predsednik Lloyd George je izjavil v spodnji zbornici, da vlada, kolikor tudi si prizadeva poravnati nesoglasja med rudarji in posestniki rudnikov, vendar ne misli na to, da bi pozvala obe stranki pred razsodišče parlamenta. — Stavkajoči rudarji so v splošnem mirni. Sedaj je nekaj rovov, ki pa niso posebnega pomena, poplavljenih. V rudokopih delajo prostovoljci s sesalkami. To pa je vsak dan težje. — »Star« javlja, da je na Škotskem prišlo do ponovnih spopadov med stavkajočimi in delavoljnimi rudarji. Pri tem so se opustošile obratne naprave. Več redarjev in drugih oseb je bilo ranjenih. Kakor javlja isti list, so se pri vojski in mornarici uklenili vsi dopusti. Vsi odsotni vojaki in mornarji so bili poklicani k svojim oddelkom.

Uporaba šolskih prostorov. Vlada je sklenila, da se smejo šolski prostori uporabljati na polju umstvene in gospodarske prosvete pod vodstvom učiteljstva. Telovadnice služijo le namenu šolske telovadbe in telovadnim društvom. Uporaba šolskih prostorov za politične shode in sestanke je splošno prepovedana.

Državni proračun za leto 1921—1922. Kakor se poroča, bo finančno ministrstvo znižalo državni proračun tako, da ne bo presegal 5 milijard dinarjev. — Samo po sebi se da kajpada sklepati, da za vojno ministrstvo vlada ne bo zmanjšala izdatkov, pač pa izdatke za socialne, kulturne in gospodarske izdatke. Militarizem bo požrl zopet milijarde, kmet in delavec bosta pa plačevala davke ob vsakem svojem koraku in pri vsakem grizljaju kruha!

Padanje sladkornih cen. V zadnjem času je sladkorna komisija v Pragi znižala ceno sladkorja za izvoz. — Upajmo, da bodo vsled tega tudi pri nas kaj kmalu znižali ceno sladkorja.

Izdajatelj in odgovorni urednik

IVAN TOKAN

Tiska „Učiteljska tiskarna“ v Ljubljani.

Splošno kreditno društvo v Ljubljani

registrovana zadruga z omejeno zavezo

projema hranitve vlog vsak delavnik od 8. do 18. ure in jih obratuje po 21/11

4%

Redni davek plača društvo iz svojega. Obratiti se kapitalizirajo polletno. Večje in stalne vloge se obratujejo po dogovoru. Posojila daje svojim zadrugnikom proti vknjižbi, na osebni kredit proti poročilu ali zastavi vrednostnih papirjev. Menice se eskontirajo po bančni obrestni meri.

Edini, res delovski denarni zavod

COSULICH-LINE

TRST-AMERIKA

New - York — Buenos — Ayres — Rio di Janeiro - Santos Montevideo

Brezplačna pojasnila in prodaja vozniških listkov za potnike za Slovenijo edinole pri:

SIMON KMETEC, Ljubljana

Kolodvorska ulica 26.

UCITELJSKA TISKARNA

LJUBLJANA Frančiškanska ulica šte. 6.

registrovana zadruga z omejeno zavezo.

Tiskovine za šole, županstva in urade. Najmodernejše plakate in vabila - za shode in veselice.

LETNE ZAKLJUCKE

Najmodernejša uredba za tiskanje listov, knjig, brošur itd. itd.

STEREOTIPIJA LITOGRAFIJA.

Okrajna bolniška blagajna

v Ljubljani.

Pisarna: Turjaški trg šte. 4. prvo nadstropje. Uradne ure so od 8. zjutraj do 2. popoldne. Ob nedeljah in praznikih je blagajna zaprta.

Zdravnik blagajne	Ordinira		Stanovanje
	dopol.	popol.	
Dr. Košenina Peter splošno zdravljenje	11—1/21		Turjaški trg št. 4. v okr. bol. blag.
Dr. Ivan Zajec splošno zdravljenje	10—1/21	2—3	Turjaški trg št. 4. Frančiškanska ul. 2.
Dr. Viktor Breskvar splošno zdravljenje	11—3/12	1—2	Šiškerjeva ul. 12. Turjaški trg št. 4.
Dr. Alojz Kraljher splošno zdravljenje	8—9	1—3	Turjaški trg št. 4. Poljanska cesta 18.

Člani, ki potrebujejo zdravniško pomoč, se morajo zglasiti v pisarni bolniške blagajne, da se jim izstavi nakaznico za zdravnika (bolniško zglasnico): brez te ordinirajo zdravniki le v nujnih slučajih. Troškov, ki nastanejo, kadar zboleli član sam pozove druge zdravnike, da ga lečijo, ne povrne bolniška blagajna. Od blagajniškega zdravnika izpolnjeni bolniški list se mora takoj oddati v blagajniški pisarni. Ob nedeljah in praznikih se ordinira le v nujnih slučajih. Za vstop v bolnico je treba nakaznice. Zdravila se dobe v vseh ljubljanskih lekarnah. Bolniščnina se izplačuje vsako soboto, če je ta dan praznik, pa dan prej od 8. zjutraj, do 1. popoldne. S pritožbami se je obratiti do načelnika okrajne bolniške blagajne.

Načelnstvo.